

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky

Věstník literární

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 16 (1887), No. 2, 94--96

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/109307>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1887

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Věstník literární.

A. Hlídka programů.

Výroční zpráva c. k. vyššího reálného gymnasia v Táboře za rok 1886. *O konturách centrálních obrazů ploch posouvání stupně čtvrtého.* Napsal Ant. Sucharda. (25 stran a 2 tabulky).

Pohybuje-li se hrana křivá v prostoru tak, že částice její vytvářejí dráhy shodné, vznikne plocha posouvání. Tak definuje p. spisovatel určitý druh ploch, který se stal zamilovaným předmětem jeho studia, jak o tom svědčí různá pojednání uveřejněná v programech střední školy tábořské, v zasedacích zprávách akademie vídeňské i v našem Časopise. Dle nadpisu článku bylo by lze souditi, že pojednáno v něm o plochách posouvání stupně čtvrtého vůbec, p. spisovatel však přestává na tom zvláštním druhu, který obsahuje dvě soustavy shodných kuželoseček a tudíž také kuželosečku dvojnou.

Vlastní úloha, kterou pojednání řeší, týče se sestrojení centrálného obrysu ploch těchto; jest to tedy úloha ryze deskriptivně geometrická. Předpokládá-li se střed promítání v obecné poloze mimo plochu, má průmět její obrysem křivku 8. stupně a 4. třídy, mající 8 bodů dvojných, 2 tečny dvojně, 12 bodů vratu a žádný bod obratu. Je-li střed promítání obyčejným bodem plochy, jest obrys průmětu křivka 6. stupně 4. třídy, mající 4 body dvojně, 3 dvojně tečny, 6 bodů vratu a žádný bod obratu. Obsažen-li střed promítání ve dvojném bodě plochy, skládá se obrys ze dvou křivek 2. stupně. Má-li plocha střed a je-li tento zároveň středem promítání, jest obrysem jediná křivka 2. stupně. Zvláštní pozornost věnována jest stanovení veškerých singularit obrysu, jichž známost pro přesné sestrojení velice jest důležitá.

Poukávavše takto k obsahu článku, podotýkáme jen, že poslední poznámka pod čarou obsahuje malé nedopatření. Pronik tam zmíněný jest zcela reálný, skládá se z dvojně křivky plochy a křivky čtvrtého stupně.

Co se formy pojednání týče, připomínáme, že methodou, terminologií i symbolikou přidržuje se přednášek o organické geometrii formy konaných prof. Tilšrem na české vysoké škole technické.

K pojednání připojeno jest 18 velmi pěkných obrazců; na těchto sestrojeny dovedně a přesně různé tvary, jichž centrálný obrys uvažovaných ploch nabyti může.

Celkem ceníme článek prof. Suchardy jakožto velmi dobrý příspěvek k naší nepřilíši hojné literatuře v oboru deskriptivní geometrie.

Prof. A. Strnad.

B. Recense knih.

Silozpyt v obrazech pro školu a dům. Třicet tabellí v barvotisku s předměty silozpytnými z obecného života, z oboru průmyslu a obchodu, vědy i umění. Výkladem provází *Josef Klika*. Se 46 obrazci a diagramy ve výklad vloženými. V Táboře. Nákl. K. Janského, 1886. Stránek výkladu v. 4° 58. Cena 3 zl. 80 kr.

Spisovatel v úvodě tohoto díla přiznává, že četba a nazírání obrazů nemohou nahraditi pozorování a pokusy, které jsou původním zdrojem poznatků silozpytných, avšak že četba a obrazy mohou buditi živé zájmy pro nauky silozpytné, jichž důležitost pro život denně vstoupá.

A k tomu účelu: *fysice získati nové přátely* svědčí jednak přes plné sto předmětů, zobrazených jasným a pěkným barvotiskem na tabellích 41 × 31 cm rozsáhlých, jednak výklad, jenž nechce býti novou učebnicí silozpytnou, než jen každé učebnici dosavadní býti vítaným doplňkem.

Tabelle předvádějí buď celé skupiny zjevů přírodních, celkem šťastně komponované (viz na př. I. o setrvačnosti, tíži, rovnováze těl pevných nebo II. o strojích, IV. o plování) nebo zajímavé výjevy ve přírodě volné (na př. severní zář) nebo přístroje pro pokusy a pozorování vědecká (kmitojev, dalekohled, drobnohled, vidmojev, a t. d.) nebo stroje důležité pro průmysl a obchod (lisy, mlýny, lokomotiva, parní loď) nebo zařízení pro denní tak říkajíc potřebu (hodiny, pumpy, vytápění) i pro umění (na divadle tab. XXV., v dílně fotografické na tab. XXVIII.); elektrotechnice věnovány tabule s telegrafem, telefonem, mikrofónem atd. atd.

Výklad při největší stručnosti snaží se přece býti co do obsahu bohatým a co do formy lahodným, je rozvržen na jednotlivé stati nenuceně, teorií a učených výkladů mjí, stroje popisuje jen po nejdůležitějších stránkách, přihlíží k dějinám jednotlivých objevů důležitých, jmenuje valnou řadu zasloužilých fysiků, dokládá vliv silozpytu ve společnosť četnými příklady, dáty číselnými a statistikou — vše dle nejnovějších publikací

spolehlivých — všimá si také poměrů meteorologických, hlavně v Čechách, uvádí dále nejdůležitější číselná fakta a doplňuje předměty, tabellemi podané, ještě 46 obrazci a diagrammy, dřevorytem a literami provedenými. Patrně byla auktorovi vzorem „Kronika práce“ (hlavně díl II. ve výtečném vzdělání *M. Pokorného*) a této podobný spis *Guilleminův* z doby nejnovejší.

Nehotovost a poměrná neúplnost českého názvosloví měla auktora k tomu, že vybral z celé řady slovníků české názvy částí hodin, mlýnů, parního stroje, parní lodi a jiných strojů. Ve výkladě pak vůbec užito názvů českých, až na sporé výminky; za to názvy cizojazyčné a vědecké veskrze pojaty do zevrubného abecedního ukazatele, jenž tak vzrostl na více než 1300 jmen.

Celé dílo vypraveno co nejslušněji a vázané v ohebných deskách, jež mimo jiné zdobí podobizny čtyř fysiků českých: *Diviše*, *Ressla*, *Purkyně* a *Petřiny*, podobizny otce moderní fysiky *Galileiho* a zakladatele elektrotechniky *Faradaye*.

Bohdá, že vyplní nový tento přírůstek fysikální literatury a názorných pomůcek úkol svůj: osvěžovati vyučování na našich školách i působiti v rodinách pro lásku k vědám přírodním.

B.

Na paměť 25letého trvání **Jednoty Českých Matematiků** výbor vypisuje konkurs na udělení

stozlatové ceny Weyrovy.

Cena ta určena jest za článek z geometrie polohy, buď v rukopise anebo již vytištěný.

Přihlášky přijímá do konce dubna 1887 redakce tohoto časopisu.

Úřad soudců přijali pánové: *Dr. F. J. Studnička*, professor české university, *Josef Šolín*, professor české techniky a *Dr. Eduard Weyr*, professor české techniky.

